

De eurocrisis zal nog lang duren

2012/39

13 | 09 | 2012

 MENSEN

 WELVAART

 BESCHERMING

Marc De Vos
Directeur Itinera Institute

De Europese Commissie die wakker schiet, Duitse rechters die het noodfonds steunen en de Europese Centrale Bank die zijn bazooka boven haalt: zeldzame goede dagen voor Euroland en meteen opluchting en hoop op alle fronten. Het zal niet lang duren vooraleer de nuchterheid weer inzet. Er schijnt zeker licht aan het einde van de tunnel, maar die tunnel is niet wezenlijk korter geworden. We moeten immers goed beseffen hoe diep en complex de Eurocrisis precies is. Wat begon als een financieringsprobleem voor de Griekse overheidsschuld is intussen veelvuldig verveld. De eurocrisis is een metafoor geworden voor meerdere, overlappende crisissen.

Er zijn de schulden van overheden: nationaal, regionaal en lokaal. Het tijdperk van de overheidsschuld – ingezet met de olieschokken van de jaren 1970 – beleeft zijn sterven-suur. De schuldenfenis moet worden afbetaald en de schuldverslaving afgekickt: eerste crisis. Het economisch potentieel van de Zuidere probleemlanden, in de voorbije jaren gedopeerd of gemaskeerd door krediet, blijkt structureel ondermaats: tweede crisis. De royale verzorgingsstaten die Europa heeft uitgebouwd, staan zo op drijfzand juist op het moment dat de vergrij-

zing meer middelen vraagt: derde crisis. De Europese Unie mist de infrastructuur om haar muntcrisis adequaat te bestrijden en moet zichzelf heruitvinden terwijl de klok tikt: vierde crisis.

Voor Europa is de eurocrisis een existentiële politieke crisis geworden: vijfde crisis. Met alleen een beperkte centrale bank als gemeenschappelijke instelling, is Europees crisisbeheer permanente conflict-beheersing tussen de zeventien eurolanden. Uiteenlopende nationale belangen zaaien wantrouwen

“

Europa loopt constant achter de feiten aan. Het doet weliswaar altijd maar meer, maar het is altijd “te weinig, te laat”, omdat de crisis ook altijd groter en complexer is geworden.

”

tussen de Europese partners, tot over het randje van etnische stereotypen. De Europese machine die werd uitgevonden om de Europese volkeren te verenigen, is ze aan het verdelen in overoude tegenstellingen. De euro die het Europese project moest bekronen, dreigt het te ontrafelen. De munt die de wereld een Europees alternatief voor de Amerikaanse dollar zou bieden, ridiculiseert en marginaliseert Europa, terwijl China en diens Yuan de vrije baan nemen.

Natuurlijk hebben de eurolanden al belangrijke beslissingen genomen: een gemeenschappelijk financieringsfonds, schuldherschikkingen voor met name Griekenland, een collectief pact voor versterkte begrotingsdiscipline, en de aanzet naar een bankenunie voor meer Europese stabiliteit bij nationale bankencrisis. Geen enkele van deze maatregelen was denkbaar geweest zonder de eurocrisis. Maar geen enkele ervan gaat ver genoeg: het noodfonds is ontoereikend, de schuldkwijtschelding te beperkt, de besparingsdrift te eenzijdig en dus economisch zelf-verminkend, de bankenunie een voornemen zonder onmiddellijke daadkracht.

Europa loopt constant achter de feiten aan. Het doet weliswaar altijd maar meer, maar het is altijd “te weinig, te laat”, omdat de crisis ook altijd groter en complexer is geworden. Voor velen – waaron-

der Bondskanselier Merkel – kan en moet een verdeeld Europa niet beter dan met kleine stappen evolueren. Pas op het einde van de rit zal dan blijken wie of wat er van de muntunie overblijft. In het slechtste geval versplintering; in het beste geval een politieke unie waarvan de huidige stappen als stukjes in de finale mozaïek passen; in het meest waarschijnlijke geval een buiklanding ergens tussenin. De mozaïektheorie is een gevaarlijk gokspel voor wie het Europese project genegen is. Ze veronderstelt dat er voldoende tijd, geld en politieke wil in alle landen zal blijven bestaan. Heel veel zwakke schakels in een lange ketting. Ondertussen gaat de spiraal verder en komt het moment dichterbij waarop Europa het gewoon niet meer aankan.

Wat is er dan nodig om de eurocrisis definitief te bezweren? Simpelweg een oplossing voor elk van de overlappende crises. Geen enkele van deze crises is begonnen met de eurocrisis, maar ze zijn allemaal daarin samen gekomen en samen geklonken. Dat impliceert dus vier stevige vragen voor vier crises. Willen we een gigantische schuldherschikking opzetten, andermaal met banken in nood, daarna gedurende pakweg twintig jaar ijzeren begrotingsdiscipline aanhouden om de resterende schulden af te bouwen, en voor altijd spaarzamer blijven op de begroting? Willen we heel de eurozone op een voldoende vergelijkbare

schaal van economische ontwikkeling brengen, zijnde een langdurige operatie van economische hervorming en financiële transfers van Noord naar Zuid? Willen we de sociale bescherming zuiveren, en aanpassen aan de budgettaire en economische realiteit? Willen we gekrakeel tussen landen inruilen voor gecentraliseerde Europese macht op cruciale domeinen zoals begroting, concurrentiekracht en belastingen?

Als het antwoord op deze vier vragen positief is, dan is de toekomst van de euro verzekerd en is meteen de Europese politieke crisis in een grote Europese sprong voorwaarts omgezet. Als één van de vragen onhaalbaar blijkt, dan is de euro in zijn huidige samenstelling onhoudbaar en wordt de politieke energie beter gericht op een ordentelijke splitsing. Er zijn dus enorme dosissen Europese solidariteit en opoffering van nationale soevereiniteit nodig om de euro te redden. De nieuwe zet van de ECB beantwoordt geen enkele van deze vragen: ze liggen allemaal in de handen van de Europese politieke leiders. Maar hij kan werken als een katalysator. Hij verzekert Europees geld voor noodlijdende landen, wat neerkomt op Europese solidariteit zonder splijtende keuzes over financiële transfers tussen landen. Hij vergt onderwerping aan Europese sanering, wat neerkomt op nationaal machtsverlies zonder formele

sovereiniteitsoverdracht.

Kortom: de ECB presenteert zich als een omweg om dezelfde doelen met andere middelen te bereiken. Precies daarin ligt ook de zwakte. Als het plan werkt, zal het weliswaar een zekere crisisperiode overbruggen maar ook de definitieve reconstructie van de euro uitstellen en bezwaren met een nieuwe monetaire erfenis. Als het plan niet of onvoldoende werkt, dan krijgt het Europese schuldenprobleem er nieuwe dimensie bij en wordt de ECB een soort Europese *Bad Bank*.

Ondertussen is één kostprijs wel al gekend: de Europese Centrale bank werpt zich duidelijk op als een politieke actor en heeft de orthodoxe Duitse Bundesbank tijdelijk in de verdringing gereden. Dat zal sporen nalaten, zeker in de Duitse publieke opinie. Het onderstreept hoe hard het politieke spel rond de Euro geworden is. Duitsland wil de sprong naar meer solidariteit – lees: permanente afdrachten van Duitse belastingbetalers voor Zuid-Europa – zelf nog niet wagen. Frankrijk wil niet veel nationale soevereiniteit prijs geven omdat dit zal neerkomen op het einde van het Franse staatsmodel. En zo verder in zeventien nationale variaties. Dus modderen we politiek verder aan en moet een Centrale Bank doen wat het eigenlijk niet had moeten doen.

De ECB handelt ook niet voor landen die al aan het infuus van

“

Er zijn enorme dosissen Europese solidariteit en opoffering van nationale soevereiniteit nodig om de euro te redden. De nieuwe zet van de ECB garandeert geen enkele daarvan.

”

het Europese noodfonds liggen. Daarover wordt politiek hard gepokerd, met de kostprijs van redding of falen als inzet. In die harde logica staan meer tijd en meer geld voor de Grieken in de sterren geschreven. Europa kan zich een Griekse falen immers niet veroorloven vooraleer Spanje en Italië echt onder controle zijn, anders zouden deze cruciale landen meteen in een onblusbare uitlaande brand belanden. Als Italië en Spanje gebruik zouden maken van de

nieuwe levenslijn bij de ECB en zich dus zouden onderwerpen aan stabiliserende Europese controle, zal de kans van een Griekse exit zeker groter worden.

Zo gaat de slow-motion treincrash die de eurocrisis heet, tergend traag verder. De ECB heeft voor de zoveelste keer meer tijd gekocht en geld gemaakt. Het uiteindelijke succes van deze oefening monetaire creativiteit zal afhangen van de politieke wil in de probleemlanden om Europese controle te aanvaarden en van hun vermogen tot daadwerkelijk economisch herstel om de markten te kalmeren. Precies dezelfde uitdagingen als zonder de ECB, alleen iets minder moeilijk

te bereiken. Wat ook het eindscenario moge zijn: de oplossing van de Eurocrisis zal nog jaren duren. Wat ook het eindresultaat moge zijn: het zal nog veel offers en geld vragen van alle burgers in alle deelnemende landen. Wat per saldo op het spel staat, is niets minder dan de rol van Europa voor de Europeanen en in de wereld van de 21ste eeuw.

Marc De Vos, Directeur van het Itinera Institute, hoofddocent UGent

Twitter [@devosmarc](#)

“

Als Italië en Spanje gebruik maken van de nieuwe levenslijn bij de ECB en zich dus onderwerpen aan stabiliserende Europese controle, zal de kans van een Griekse exit zeker groter worden.

”

Voor duurzame economische groei en sociale bescherming.